gemeente
Weststellingwerf

Gemeentehuis
Griffioenpark 1, Wolvega

Postadres
Postbus 60, 8470 AB Wolvega

Telefoon
140561

Fax
(0561) 61 36 06

Internet
www.weststellingwerf.nl

E-mail
info@weststellingwerf.nl

Gedeputeerde Staten van Fryslan
Postbus 20120
8900 HM Leeuwarden

Dagelijks Bestuur Wetterskip Fryslan

Wolvega, 11 december 2020

Referentienummer: 009891173
Documentnummer: 0098253815

Behandeld door G. Stam,

Onderwerp: Ontwerp- Veenweideprogramma 2021-2030

Geacht college en geacht dagelijks bestuur,

Begin november heeft u het ontwerp-Veenweideprogramma 2021-2030 ter inzage gelegd. Als veenweidegemeenten geven wij hierbij graag onze gezamenlijke zienswijze op de inhoud van het programma en de wijze van samenwerken die wij voor ogen hebben. Daarnaast maken wij als gemeenteraad van Weststellingwerf nog een aantal opmerkingen die specifiek de belangen van onze gemeente raken.

Samenwerking is in het belang van de inwoners en de leefomgeving
Net als u zien wij de bodemdaling in het veenweidegebied en de bijbehorende problematiek als een grote opgave voor de toekomst. Het is niet voor niets dat de problematiek van de veenweide is opgenomen in onder andere het Klimaatakkoord, de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en het Interbestuurlijk Programma (IBP). In het belang van de inwoners en ondernemers in deze gebieden willen we daarom ook graag samenwerken om daarmee zoveel mogelijk invulling te geven aan het principe van één overheid. De Vereniging van Nederlandse gemeenten heeft juist daarom ook haar handtekening gezet onder het Klimaatakkoord en het IBP.

We zien de meerwaarde van een gezamenlijk programma
Wij – de veenweidengemeenten - denken dat een gezamenlijk programma en een gezamenlijke organisatie kunnen bijdragen aan de slagkracht en een minder versnipperde werkwijze in de veenweidegebieden. Gezamenlijke opgaven op het gebied van landbouw, natuur, biodiversiteit, landschap, energietransitie, recreatie en toerisme, CO2- en stikstofreductie en bodemdaling kunnen hierdoor integraal onderdeel worden van de ontwikkeling van het veenweidegebied. Concrete invulling moet vooral worden gedaan in de gebiedsprocessen, maar een gezamenlijk programma geeft een stevig signaal naar andere overheden, met een duidelijke richting voor de komende 10 jaar. Onze regio kan hierdoor een sterkere positie innemen om aanspraak te maken op middelen vanuit het Rijk, Europese Fondsen en mogelijke andere partners. Het programma is dan het vertrekpunt voor een gezamenlijke lobby.

Een gelijkwaardige positie voor gemeenten (en gemeenteraden) is noodzakelijk
Hoewel we de voordelen van een gezamenlijk programma zien, vragen we nadrukkelijk aandacht voor de mate van gelijkwaardigheid van de verschillende samenwerkingspartners. Het opstellen van het Veenweideprogramma is primair een verantwoordelijkheid (en onderdeel van de collegeprogramma's) van de Provincie en het Wetterskip. Beide besturen hebben aan de voorkant richting gegeven aan het programma, door een richtinggevend besluit te nemen naar aanleiding van een Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA). Deze inbedding ontbreekt (nog) bij de Colleges en de Raden van de veenweidegemeenten. Het onderwerp veenweide is in de meeste collegeprogramma's niet opgenomen en onze Raden hebben in het voortraject geen inbreng kunnen leveren.

Willen we in de toekomst samenwerken als gelijkwaardige partners, dan is het noodzakelijk dat vanuit de Raden medezeggenschap ontstaat rond het programma. Dit is ook de reden waarom we het programma op dit moment voor kennisgeving aannemen en deze zienswijze indienen. We willen de zienswijzeperiode benutten om het gesprek aan te gaan.

Zet in gebiedsprocessen in op een bredere (integrale) gebiedstransitie
De doelstellingen en programmalijnen in het programma zijn erg gericht op de landbouw- en watertransitie. Wij denken dat de opgave in de veenweidegebieden breder is en dat er meer kansen liggen. De landbouw blijft een belangrijke economische drager in het gebied en is belangrijk voor het beheer van de weidegronden. Toch zal de gebiedsopgave breder moeten worden bekeken om te komen tot een duurzaam perspectief voor de veenweidegebieden waarbij aansluiting bij (de mogelijkheden van) het natuurlijke systeem een belangrijk uitgangspunt is.

Wanneer we de grote opgaven zoals klimaatadaptatie, energietransitie en biodiversiteit voor ogen hebben, dan denken we dat er op de lange termijn meer verandering nodig is in het gebied. Onder meer als onderdeel van de transitie naar een meer natuurinclusieve en circulaire landbouw. Onze blik moet daarbij niet alleen gericht zijn op 2030, maar zeker ook op langere termijn (2050), waarbij de gevolgen van klimaatverandering sterker zichtbaar worden en we een sterke CO2-reductie als doel hebben. Met een verder liggende "planhorizon" voor ogen, zullen daardoor ook andere maatregelen voor de hand liggen, zoals verdergaande vernatting van deelgebieden.

We kunnen niet alleen investeren in "vasthouden van het bestaande", maar moeten juist ook kijken naar nieuwe functies en nieuwe economische dragers voor het gebied. Wat ons betreft is de veenweide transitie breder dan alleen de aanpassing van de landbouw en het waterbeheer.

Wij zouden graag zien dat er voor nieuwe economische dragers ruimte wordt geboden in het veenweideprogramma wanneer de gebiedsprocessen daarvoor aanleiding geven. Gedacht kan worden aan:

- De energietransitie kan een belangrijke nieuwe drager voor de ontwikkeling van het gebied zijn. Juist op plekken waar een aangepast agrarisch gebruik of afwaardering van landbouwgrond speelt, vormen mogelijkheden voor duurzame energie een logische koppelkans. Ook kan energieproductie eventueel bijdragen aan het verdienvermogen van agrarische bedrijven. In het proces van de Regionale Energiestrategie (RES) zijn deze aspecten ook besproken. Uiteraard moeten deze nieuwe energiedragers goed worden ingepast in het landschap. Meer planologische (experimenteer)ruimte in het Provinciaal beleid is dan ook noodzakelijk;
- Nieuwe, nattere veenweidelandschappen zijn aantrekkelijk voor nieuwe concepten op het gebied van recreatie en toerisme. Tevens kunnen zij bijdragen aan versterking van de biodiversiteit en het verbinden van de natuurgebieden met landbouwgronden tot een ecologisch samenhangend veenlandschap. Wij pleiten ervoor om dit onderwerp explicieter op te nemen in het veenweideprogramma. Daarmee kan dit gebied, gelegen tussen de grotere steden en kernen van Fryslân, bijdragen aan een slimme groei van recreatie en toerisme;
- Met de druk op de woningmarkt in de steden en het "inburgeren" van thuiswerken, zou landelijk wonen een nieuwe impuls kunnen krijgen. Een rustige setting en een hoge

gemeente
Weststellingwerf

landschapskwaliteit worden dan woonwensen die voor meer mensen bereikbaar worden. Zeker wanneer een snellere treinverbinding met de Randstad realiteit wordt.

De landbouw is in onze gemeente een krachtige economische speler. Wij zijn van mening dat er door en met de agrariërs gekeken wordt naar oplossingen die uitgaan van maatwerk, mede gelet op het specifieke veenpakket in dit gebied. Gedacht kan worden aan projecten als "Klei in Veen". De keuze voor maatwerk in dit specifieke veengebied mag in de toekomst niet leiden tot afrekening op onhaalbare gemeenschappelijke doelen en/of resultaten.
Wij vinden dat de kosten van de Veenweideproblematiek niet onevenredig bij een specifieke groep moet worden neergelegd.

Werken met een fasering en met ijkmomenten
We zien de voordelen van het inbouwen van meerdere ijkmomenten binnen de aanpak 2021-2030. Afstemming, nieuwe inzichten op basis van onderzoek, beschikbare middelen en draagvlak zullen het te realiseren tempo mede bepalen. We zien hier ook de relatie met de fasering die in het Nationale Veenplan is opgenomen, waardoor binnen die systematiek verdere beslismomenten, ook in financiële zin, aan de orde gaan komen.

Blijf werken aan een breed draagvlak
Het is niet eenvoudig om alle belangen in het gebied te verenigen. Landbouw, natuur, overheden en woningeigenaren hebben nu eenmaal verschillende belangen en wensen. Dat hierdoor compromissen moeten worden gesloten, begrijpen we. Als gemeenten pleiten we voor een zorgvuldige belangenafweging en betrokkenheid van alle stakeholders. Dat betekent ons inziens dat niet alleen de landbouw-, natuur- en milieuorganisaties aan tafel moeten zitten, maar dat er ook actief afstemming moet worden gezocht met woningeigenaren en recreatieondernemers. Hetzij door een vertegenwoordiging in het BOF of als een vaste klankbordgroep hiernaast. Draagvlak is dus heel belangrijk en ontstaat zeker ook als er passende middelen bij toekomstgerichte oplossingen beschikbaar worden gesteld.

We onderschrijven de insteek met betrekking tot de funderingsproblematiek
We onderschrijven de aandacht voor eigenaren van woningen met funderingsproblemen. Zij worden rechtstreeks en indringend geconfronteerd met de problemen van de veenbodemdaling. Dat betekent dat de menselijke kant, zeker waar kinderen zijn betrokken, niet moet worden onderschat. We zijn het eens met de insteek van het programma dat de woningeigenaar primair verantwoordelijk is voor de bouwkundige staat van de eigen woning. Tegelijkertijd onderkennen we dat hier eventueel een specifieke verantwoordelijkheid bij de overheid kan liggen, die in dat geval naar ons oordeel primair betrekking heeft op de provincie en/of het waterschap. Een beter zicht op consequenties is hier gewenst. Op dit moment weten we nog te weinig van de aard en omvang van de problematiek. Door bewoners van De Groote Veenpolder wordt dit op dit moment als een serieus probleem ervaren. We onderschrijven daarom het voornemen om funderingsonderzoek te subsidiëren en in 2022 opnieuw te bekijken wat wenselijk en noodzakelijk is. Hierop vooruitlopend stellen we voor dat u in de vorm van pilots al ervaring opdoet met concrete ondersteuning, bijvoorbeeld via procesondersteuning of het verstrekken van een lening.

Gaswinning en Veenweide
Evenals de Veenweideproblematiek leidt gaswinning tot bodemdaling. Gaswinning in Veenweidegebied is derhalve ongewenst.

Vervolg
We verwachten dat er tijdens de inzageperiode nog de nodige zienswijzen binnen komen. Dit kan leiden tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerpprogramma. Deze zienswijzen zien wij graag tegemoet en wij bieden aan mee te denken over de verwerking daarvan.

In het voorjaar van 2021 wegen wij af of het gezamenlijk vaststellen, dus mede door ons als veenweidegemeenten, van een Veenweideprogramma voor de hand ligt. Ook wanneer wij er uiteindelijk niet voor kiezen om het Veenweideprogramma vast te stellen, blijven wij met u samenwerken aan deze grote maatschappelijke opgave. We zullen dan onderzoeken op welke wijze dit vorm kan krijgen en welke organisatiestructuur daar het beste bij past.

Hoogachtend,

De raad van de gemeente Weststellingwerf,

De griffier, de voorzitter,